

МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ И ИСТОРИЧЕСКИ КОНТЕКСТ.

Село Добралък се намира на 27 км югозападно от Асеновград, на 1050 м надморска височина.

Селото е съставено от няколко махали като най-старата махала с най-старите къщи, запазени до днес, са разположени в югоизточния му край, между две малки рекички - Забракувица и Тикли (известна като Долът). Тук се намира и имотът, в който са построени църквата "Успение Св. Богородица" и Старото училище, обект на дипломната работа.

Хората строят къщите си една до друга, една над друга, амфитеатрално, закътани между скалите и в доловете. По време на турското робство селото се разраства в посока запад-северозапад. Така наречената турска махала заема по-откритите места в горния северозападен край на селото и съществува до Балканската война.

След Освобождението голяма част от къщите се подновяват, като новите са по-просторни и светли, преместени на по-равни места.

Селото запазва Възрожденския си облик поради местоположението и трудната си достъпност. До него се достига по пешеходни пътеки и пътища за товарен добитък. Най-старият и използван, близък до селото път е част от римски път, свързващ Източния и Западния Презродопски римски пътища.

1958 г. е завършен асфалтовия път до селото, а е електрифицирано 1959 г. Тогава почва и 'модернизацията' на селото.

Има данни, че църквата е открита 1851 г. Училището е строено 1848 г., като в най-старата летописна книга се посочва, че е открито 1861 г. Първоначално ограмотяването на децата е ставало в килийна обстановка, в къщата на дядо Батинко, а най-вероятно първите учители са били поп Иван и хаджи Георги, като за него се помни и знае, че е дарил място за направа на училището.

АРХИТЕКТУРНО-СТРОИТЕЛЕН АНАЛИЗ.

Училището е разположено в южния край на имота. През врата, разположена от север се влиза в общо пространство. Посредством четири диференциални стъпала се достига до две класни стаи разположени в източната част на сградата. По двураменна стълба се достига до второто ниво, където има две класни и една учителска стая. Сградата е изградена с паянтова конструкция, с пълнеж от плет, измазан с глина. Южната и западната фасади са изградени от камък. С каменен градеж е и избеното помещение.

В конструкцията на сградата ясно личат следи от преустройствата.

В своето развитие училището е претърпяло няколко строителни периода, по всяка вероятност свързани със типа обучение, както и с увеличаване броя на учениците.

Училището първоначално се състои от една голяма класна стая и стая за учителя, пред които е имало чердак. Разположението му в двора е било в посока изток запад. Има и избено помещение, което е служело или за склад или за "затвор" за учениците.

Може да се предположи, че е имало последващо разрастване в посока север, довело до увеличаване на класната стая. Учителската стая най-вероятно е запазила размерите си като пред нея е било оформено преддверие, а на север по цялата дължина на училището е бил изграден чардак.

Поради нарастващите нужди се налага надстрояване на училището. С двураменна стълба се качваме на второто ниво, където са направени една класна и една учителска стая. Чардакът на първото ниво е затворен и се използва за класна стая. Изграждането на паянтовата стена и на стълбата са станали едновременно, което личи по неизмазаната част на паянтовата конструкция под стълбата.

Още една класна стая е достроена от запад. Тези промени са ясно четими на фасادا - новите прозорци са по-малки по-размер и на различна кота спрямо останалите. Поставената дограмата е с различен детайл. Гредите използвани за подова конструкция са с различно сечение спрямо останалите, а тези на тавана са 'самостоятелни'.

През 1900 г. учениците са 80 души, като през 1897 г. по време на учителя Иван Батинков се въвежда класният метод на обучение. Пред 1922/23 г. училището се разраства и се открива прогимназиален клас. Закрит е 1925/26 г. и в продължение на 10 г. съществува само първоначално училище. За учебната 1936/37 г. отново се открива прогимназия - отначало първи прогимназиален

клас, а от 1940/41г - пълна прогимназия с около 180 ученици.

За кратко през пролетта на 1944г. занятията са преустановени, поради настаняването на жандармерийска рота в класните стаи.

През 20-те и 30-те години на 20в. читалищната дейност в селото е пренесена в старото училище, там са пренесени и част от книгите. В дворът са се провеждали селски събрания и сказки. В Голямата стая в училището е била приспособена примитивна театрална сцена, от която в момента не са останали следи.

АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО И ПАТОЛОГИИТЕ НА ОБЕКТА. АВАРИЙНИ МЕРКИ.

В момента училището не е в добро физическо и конструктивно състояние.

По фасада се виждат следните проблеми: деформирани или паднали стени, напукана, подкожувана или изпадала мазилка, ерозирали фугировка на каменен градеж, видими паянтова конструкция, пълнеж и/или глинена обмазка. Липсващи декоративни детайли по врати и прозорци, липсващи каси на прозорци и остъкляване. Лешниково дърво е порасло непосредствено до каменния градеж на южната фасада.

В интериор наличие на вода и влага, довели до гниене на покривна конструкция и гредоред.

Причина са разместените и счупени тикли, падналият комин на камина. В момента има частичното пропадане на покрива, а гредоредът и дюшемето в някои помещения са силно компроментирани.

Почти всички стени са с напукана, подкожувана или изпадала мазилка. В участъците, където училището е вкопано в терена мазилката по стените е изпадала, а каменния градеж е видим.

Зелени увивни растения са покрили цялата западна фасада, част от северната, половината покрив и навлезли в подпокривното пространство и част от помещенията. На първо ниво - на западната каменна стена се вижда сериозна вертикална пукнатина, причинена от натиска на земните маси в/у градежа.

Анализирайки местоположението и вида на патологиите може да се заключи, че най-сериозно 'увредена' част от сградата е западната и там трябва да се приложат спешни конструктивни укрепвания.

Временните мерки, които трябва да се приложат по отношение на сигурността и осигуряване на устойчивостта и запазване на сградата до нейната консервация и реставрация може да разделим на няколко групи.

Мерки в рамките на 24 часа:

- обезопасяване на сградата чрез поставяне на защитни бариери;
- известяване на собственика - местните власти;

Мерки в рамките на 8 дни:

Предвид сериозните конструктивни проблеми е нужно навременно укрепване и обезопасяване на училището.

- Поставяне на скеле около фасада и демонтиране на тикли в проблемния участък;
- Полагане на шперплат с минимална дебелина 2,5см върху дюшеме на второ ниво с цел равномерно разпределяне на товар при евентуално струтване на елементи от покрива;
- Укрепване на първо ниво в указания контур;
- Укрепване на второ ниво в указания контур;
- Дублиране на поп от покривна конструкция;
- Укрепване на пукнатина в западна стена;

Мерки в рамките на 30 дни:

-внимателно отстраняване на нестабилните елементи; частично демонтиране на покривна конструкция, гредоред и дървени елементи, които се заснемат преди (и по време на) работата, включително фотографирание с номерация;

- поставяне на временно покривно защитно покритие с решено отводняване;
- премахване на растителност около къща;

ПРОЕКТ ЗА КОНСЕРВАЦИЯ И АДАПТАЦИЯ.

Проектът предвижда реставрация и експониране на училището към последния му строителен период. Полагане на бяла мазилка по фасади, с оставени маркери указващи стара боя. Експониране на детайли и елементи от паянтовата конструкция и тяхното почистване, консервиране и импрегниране с разтвори, целящи тяхното запазване. Възстановяване на всички отвори и дограми по образец и тяхното остъкляване. Реставрация на всички врати в училището, При нужда подмяна по образец.

Подмяна на всички неустойчиви и неносимоспособни елементи на конструкцията на на къщата, Подмяна на всички елементи, които не могат да бъдат консервирани поради лошото си състояние - участъци от астма тавани, дюшемета и т.н. - по образец. Консервация на запазените елементи от паянтовата конструкция.

Направа на дренаж около училището, укрепване на пукнатината на западната фасада и направа на нова подпорна стена. Поставяне на топлоизолация с цел подобряване комфорта на обитаване, но без да се променят визията и ценностните характеристики на сградата.

Проектът предвижда училището да се възобнови с функция на творческа база. На първо ниво артисти - скулптори, художници и други ще работят и показват различни техники на работа, свързани със църковното изкуство - иконопис, мозайки, дърворезба и др., а на второ ниво посетителите ще могат практически да упражнят видяното.

Салонът на първо ниво се оформя като закрито експозиционно пространство. В избенното ниво разполагат склад и тоалетни.

В градоустройствено отношение проектът има за цел да реши основни проблеми в имота. Това са тъмни, тесни и неизползваеми пространства в 'долния' двор между двете сгради - училище и църква. Мъртвото пространство на запад от църквата - между галерията и подпорната стена, което понастоящем е запуснато и обрасло. Абсолютно неизползваемият 'горен' двор, както и преустройството (промяната в контура) на дуvara и портата заради новоизградената чешма. Между двете сгради се оформя малко 'площадно' пространство, за да отговори на нуждите на църквата при празници, както и при по големи туристически групи.

Проектът предвижда изграждане на нова каменна стълба към 'горния' двор, където ще е разположена експозиция на открито - свободностоящи скулптури, експозиционни пана по каменните дувари, пейки за съзерцание на панорамата, която се разкрива. До 'горния' двор ще се достига и по пътека по терена, от север на църквата. Настилката е каменни плочи на тревна фуга.

Предвижда се и подмяна на покривното покритие от керемиди на църквата и галерията с тикли.